

Boer en Natuur

Jannemarie de Jonge
Boerennatuurdag 2024 15 maart 24

De 22e eeuw begint nú

Agenda College van Rijksadviseurs 2021-2024

De 22e eeuw begint nú

Agenda College van Rijksadviseurs 2021-2024

**Ver vooruitkijken om beter te weten
wat we nu moeten doen**

**Maar ook: weten waar we vandaan komen,
wat vasthouden en wat loslaten**

Erfenis 20^e eeuw

- **maakbaarheid**
- **functiescheiding**
- **lineaire economie**
- **mens dominant over natuur**

Paradigma 20^e eeuw

20e eeuw: functiescheiding, lineaire economie, mens dominant over natuur

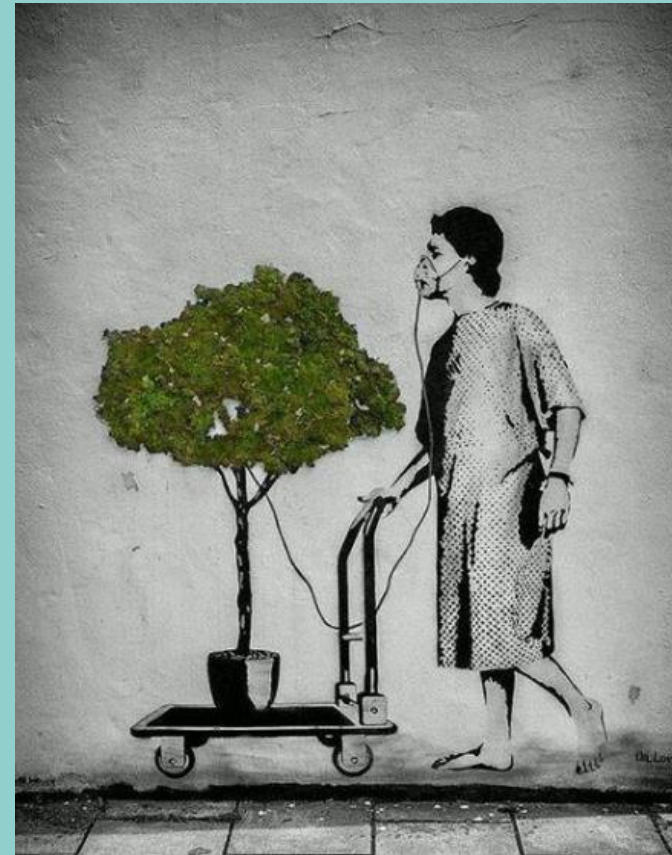

- ***Klimaatcrisis***
- ***Biodiversiteitscrisis***
- ***Gezondheidscrisis***
- ***Grondstofcrisis***

***We kunnen een probleem
niet oplossen met de
denkwijze die het
probleem heeft
veroorzaakt***

Albert Einstein

Grondhouding mens - natuur

Mens-gerichte benadering, 'eco-systeem-diensten'

Relatie mens-natuur

Mens = natuur

Grondhouding mens-economie

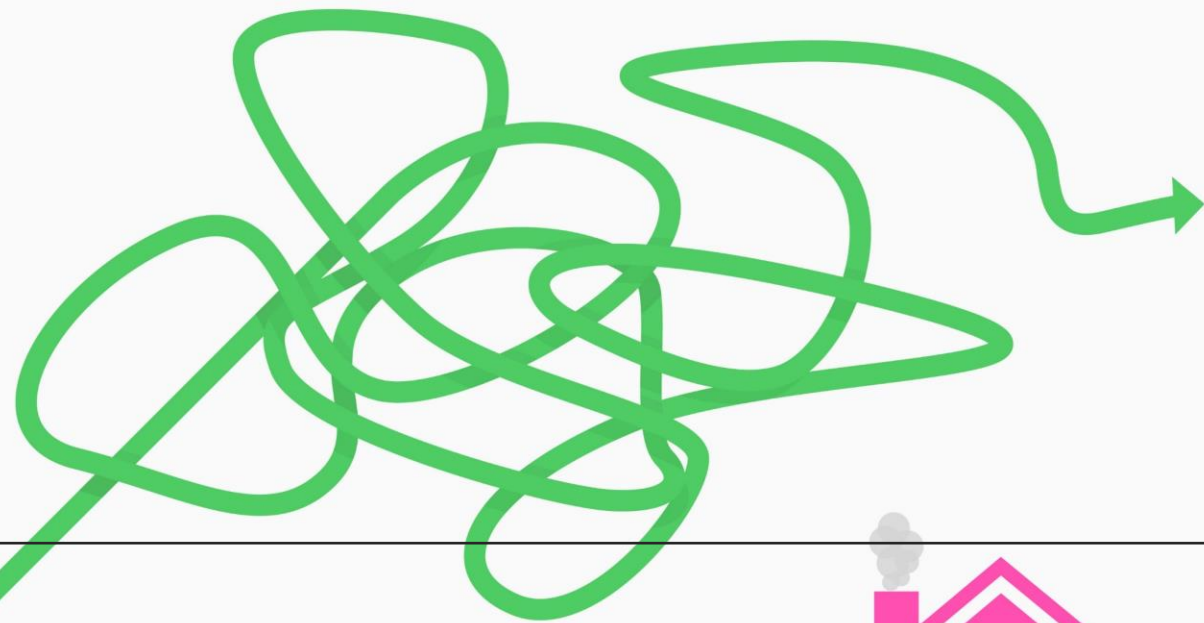
- **'Oikos' = ons huis, de aarde**
- **Ecologie en Economie hebben dezelfde stam**
- **Eco-logie = de *logica* van ons gezamenlijke huis**
- **Eco-nomie = de *gang van zaken* in onze gezamenlijke huishouding**

Hoe verhoudt de logica van ons gezamenlijke huis, de aarde, zich tot de maatschappelijke huishouding?

Laten we met de deur in huis vallen. Of het nu gaat om klimaat, energie, mobiliteit, economie, landbouw, water of sociale rechtvaardigheid:

de opgaven waar we voor staan zijn groot, heel groot.

Het zesde IPCC-rapport onderstreept nog eens wat een reeks eerdere onderzoeken al had geagendeerd: We kunnen de transitie niet langer voor ons uitschuiven.

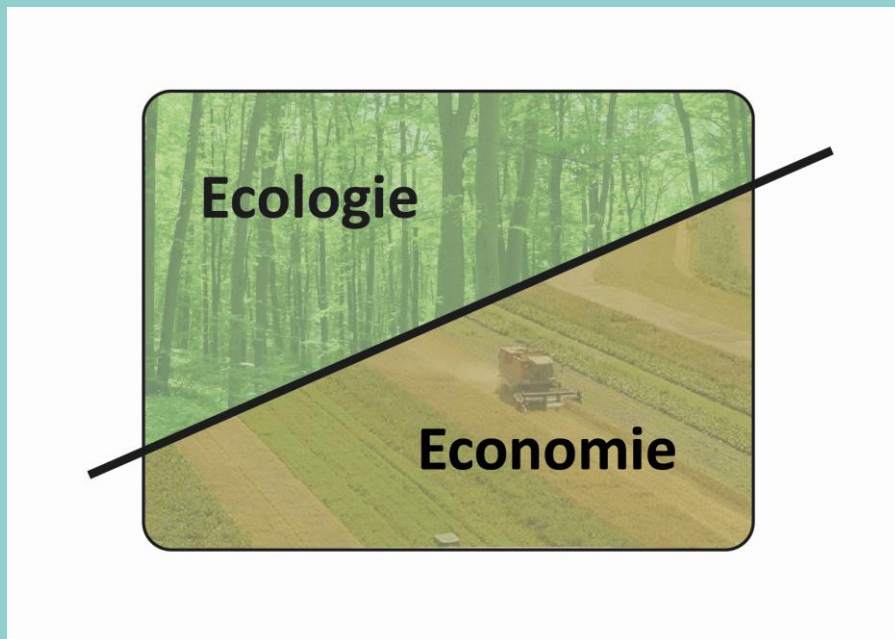
De focus op groei en marktwerking heeft ons, naast veel goeds, te veel slechts gebracht.

De balans is zoek, het verhaal is uitgewerkt. Er is zoals de Vlamingen zeggen, nood aan een nieuw verhaal:

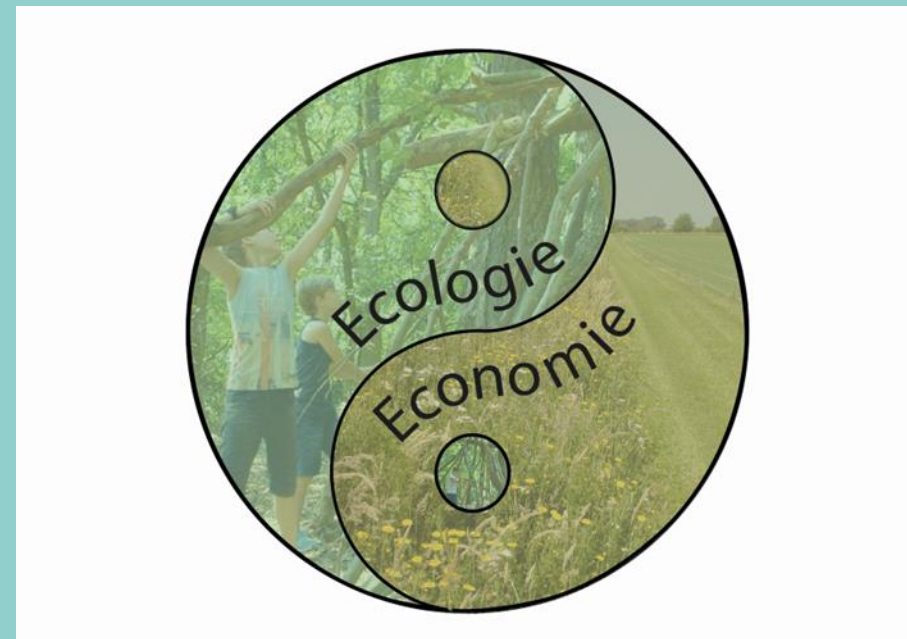
in plaats van meer en groter, moet het anders en beter.

Relatie ecologie - economie

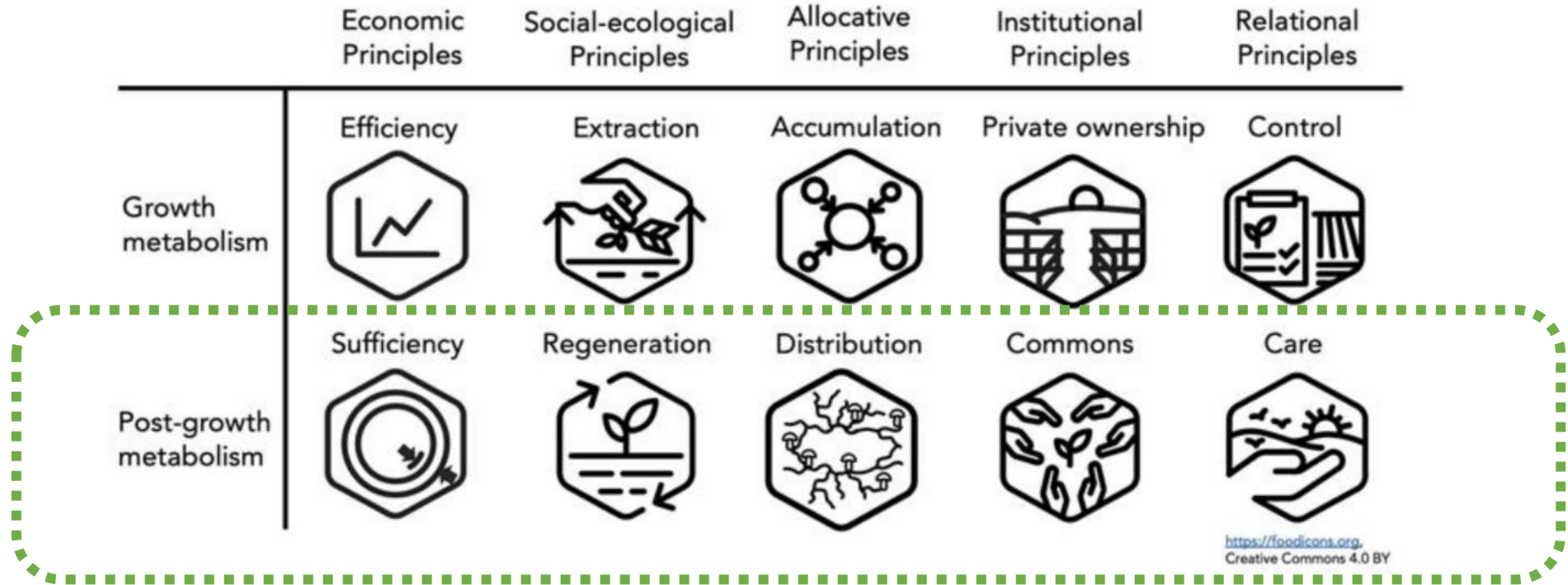

Win-verlies
Afgescheiden

Wederkerig
Verbonden

Van meer en groter naar anders en beter

Zestien adviezen voor een waardevolle leefomgeving

De 22e eeuw begint nu

zestien adviezen
voor een waardevolle leefomgeving

Het hoeft niet groter of meer,
het moet anders en beter.

CRa
College van
Rijksadviseurs

Zestien adviezen

De eerste vier

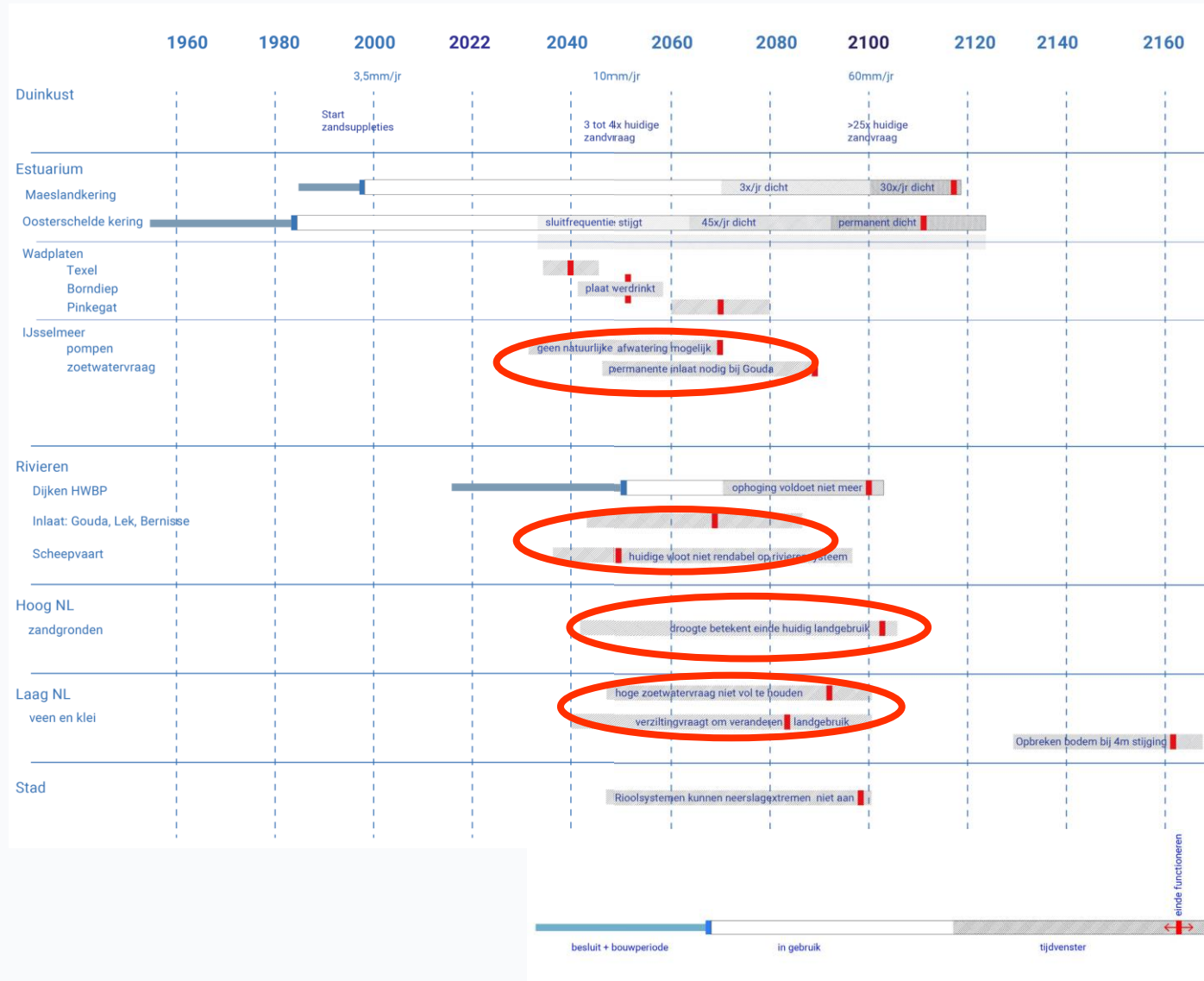
- 1. Maak bodem en water echt sturend**
- 2. Ruim baan voor ruimtelijke innovaties**
- 3. Stimuleer collectieve aanpak**
- 4. Benut oplossend vermogen landbouw**

Advies 1

**Maak 'bodem en water'
echt sturend**

Pijnlijke waarheid: veel kantelpunten klimaatverandering rond 2050

IJsselmeer als regenton is begrensd

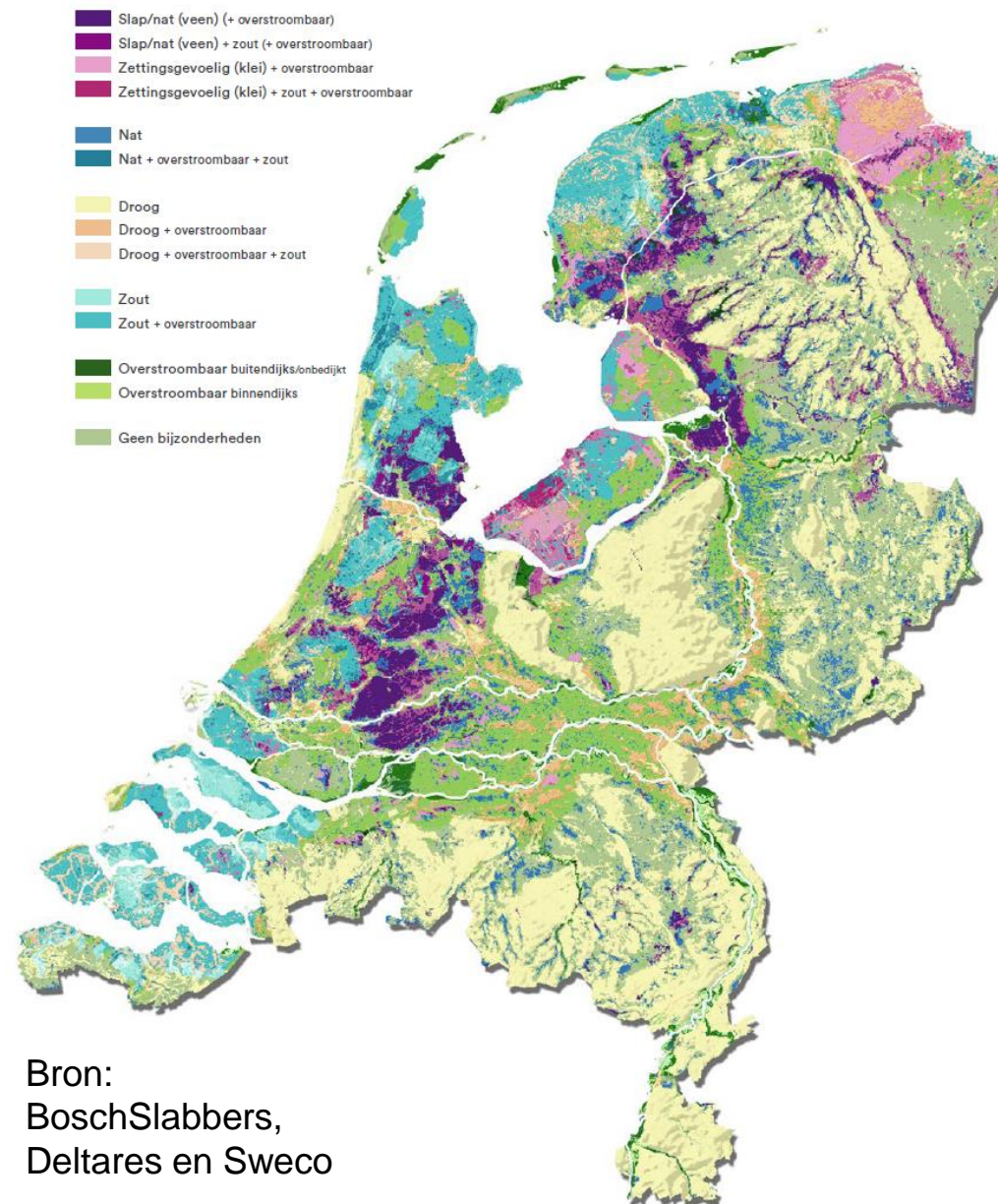
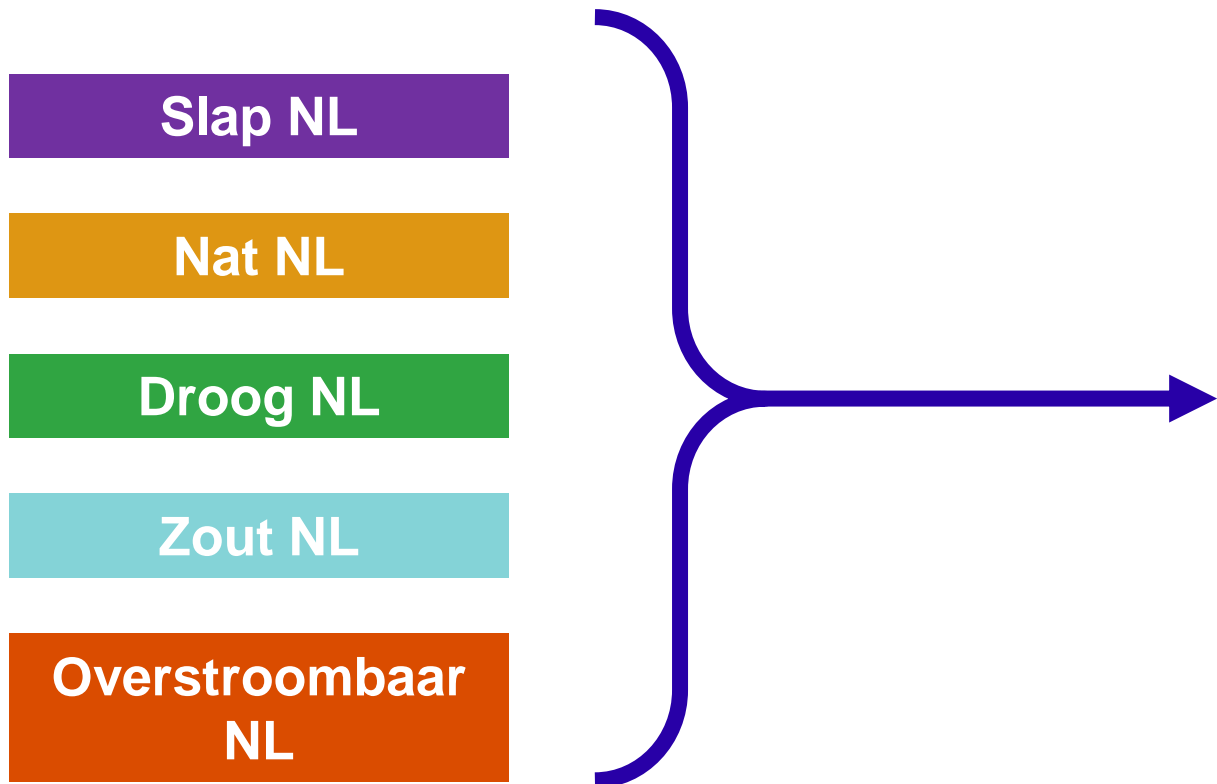
Laagwaters rivieren: inlaten voor zoetwater buiten werking

Droogte zandgebieden vraagt aanpassing inrichting en landgebruik

Toenemende verzilting bodem en onhoudbare zoetwatervraag veenweide

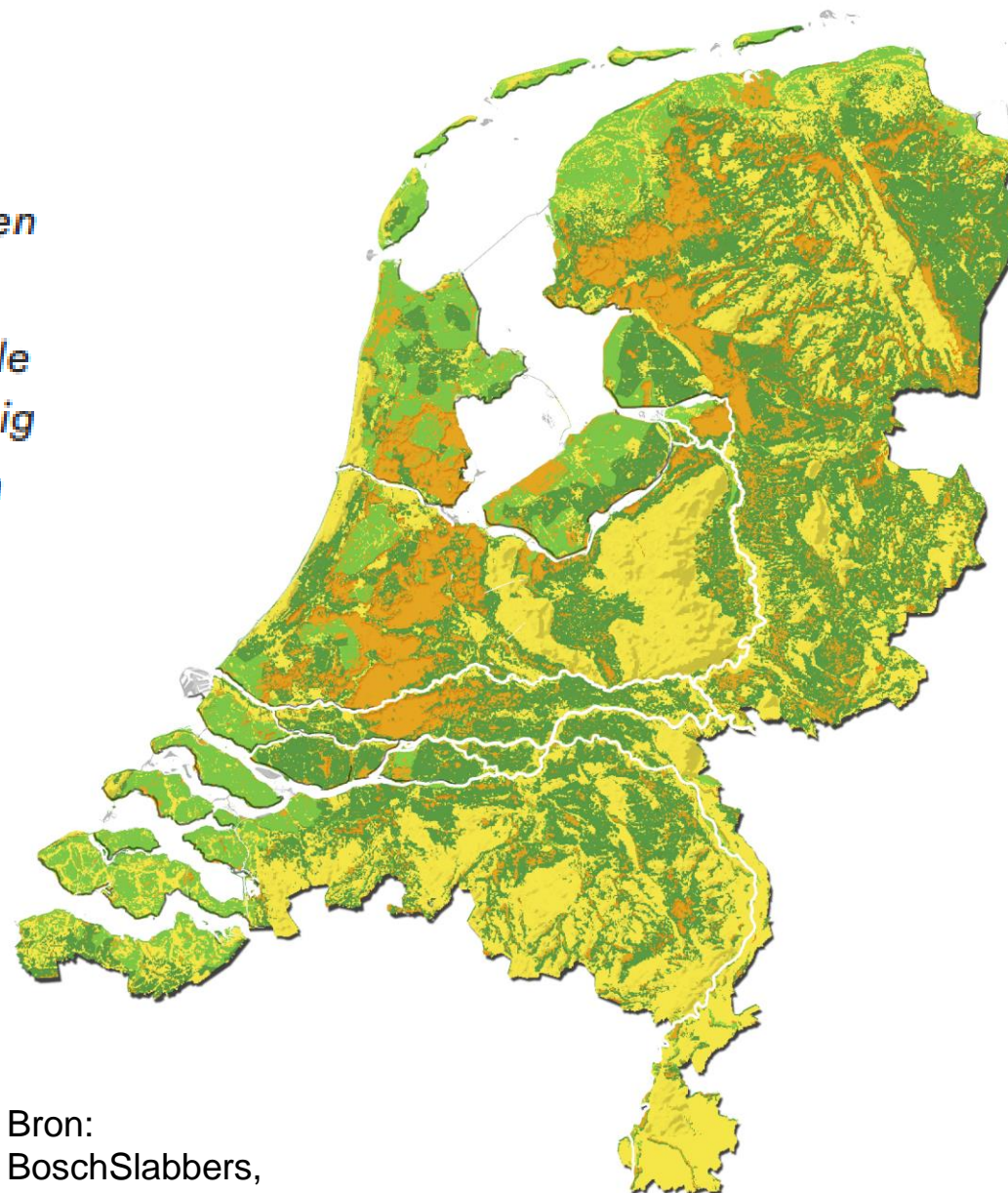
Bron: CRa/H+N+S
2022/toekomstatelier
2100, dossier Water

Op waterbasis | Nieuwe fysiografische kaart van NL

Op waterbasis | Geschiktheid 'bodemgebonden' landbouw

Beperkingen

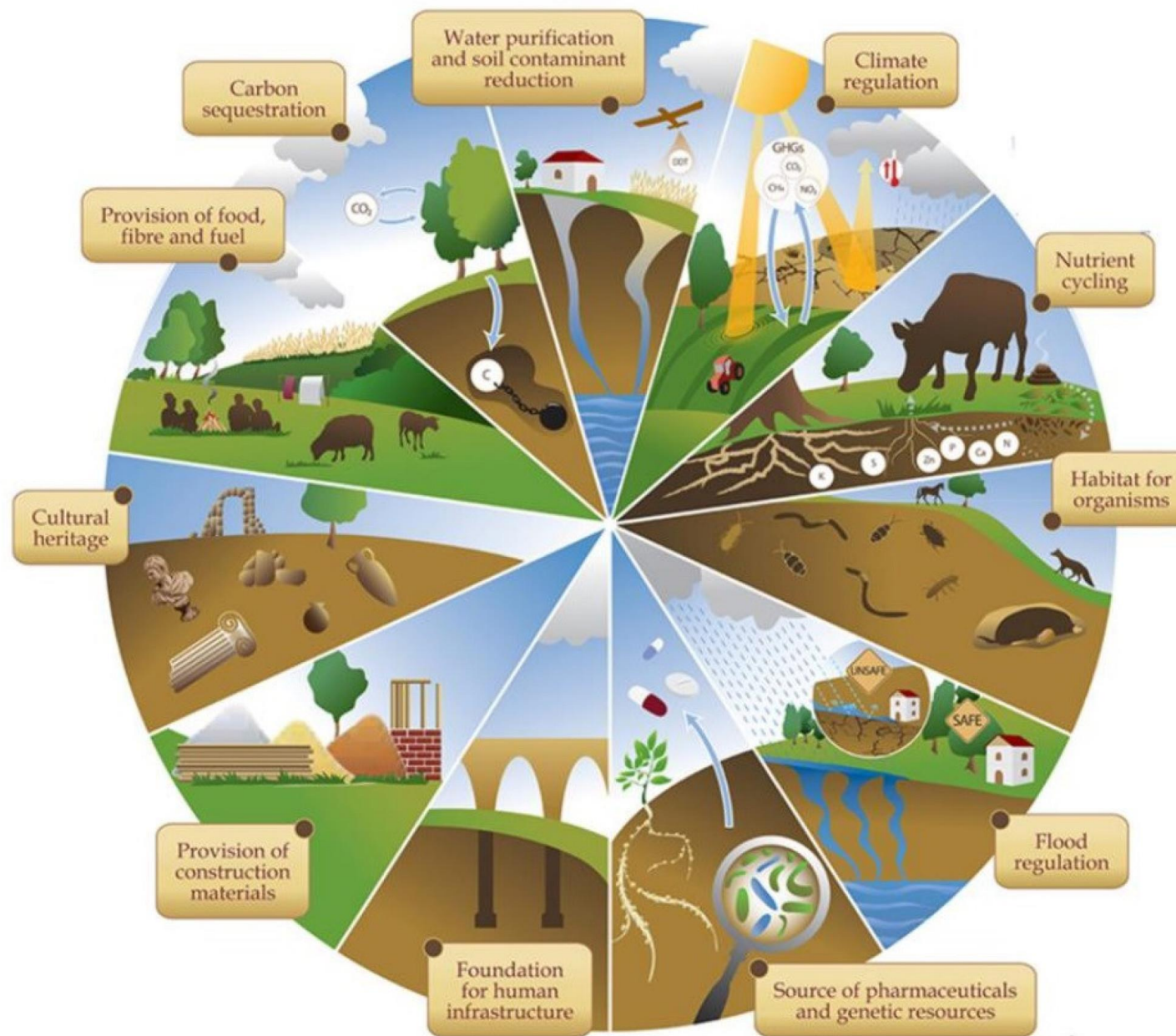

Observaties:

- **Vaak te nat, vaak te slap (veenweide)**
- **Steeds vaker droog; irrigeren verergert de situatie**
- **Zout beperkt teeltkeus, aanvoer zoetwater wordt lastiger**
- **'Precies goed' wordt steeds kleiner areaal**

Bron:
BoschSlabbers,
Deltares en Sweco

Gezonde bodem, gezond landschap, gezonde samenleving

Bron: Velt.be

Advies 2

**Ruim baan voor
ruimtelijke innovaties**

**meerjarige en houtige gewassen, naast eenjarigen
van mono- naar polycultuur
gemengde bedrijfsvoering, evt op gebiedsschaal**

Advies 3

Stimuleer collectieve aanpak

Bron: Agrarisch collectief Groningen-West

Gebiedsofferte agrarische collectieven

Brede bijdrage aan maatschappelijke opgaven

- bodem- en waterkwaliteit
- Landschapsbeheer
- Biodiversiteit
- verduurzamen landbouw, voedsel, gezondheid
- versterken kwaliteit leefomgeving, leefbaarheid en regionale economie

Bron: Leidraad gebiedsoffertes, Wing, 2023

Advies 4

**Benut oplossend
vermogen landbouw**

Biodiversiteit

Voeding en gezondheid

Klimaatadaptatie

Biobased grondstoffen

Hernieuwbare energie

Leefbaarheid

Biodiversiteit

Voeding en gezondheid

Klimaatadaptatie

Biobased grondstoffen

Hernieuwbare energie

Leefbaarheid

Verbondenheid met de Aarde

Boer en natuur

Boer = natuur

Boerennatuur, benut jullie

-> collectieve kracht

-> onafhankelijke positie

-> kennis van natuurlijke processen

-> veelzijdige samenstelling om groepen te verbinden

-> plek in de samenleving, om de waarde van de aarde te ervaren